Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale ave.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4655.

LETO—YEAR XVI. Cena lista je $3.00. Entered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 11. decembra (Dec. 11), 1923. Subscription $3.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 290.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

TRAGEDIJA NAJBOLJŠEGA OSEBNEGA VLAKA NA SVETU.

Samo en človeški element je odrekel v nedeljo zjutraj v sistemu jekla in mašinerije, pa se je pripetila velika železniška nesreča.

DEVET OSEB JE UBITIH, TRIINPETDESET TELESNO POŠKODOVANIH.

Chicago, Ill. — Samo en človeški element je odrekel v sistemu jekla in mašinerije v nedeljo zjutraj, pa se je pripetila velika železniška nesreča. Najslovitejši osebni brzovlak na svetu "The Twentieth Century Limited" je trčil v drugega ter skočil s tira.

Devet oseb je mrtvih. Triinpetdeset jih je telesno poškodovanih. Med temi zadnjimi jih je petintrideset iz Chicaga.

Politični voditelj iz Illinoisa Richard Sullivan, njegova žena, njegova hči mrs. Alma Stureman in le-te mož R. V. Stureman, vsi iz Springfielda, Ill., so mrtvi, nadalje William Donovan in pa mrs. Carl D. Kinsey, ki je žena tajnika čikaškega glasbenega kolegija. Ali to še ni popoln seznam tistih, ki so bili žrtve te železniške nesreče.

Domovi dobroznanih družin od obali do obali so prizadeti. Mnogi že žalujejo za svojci, drugi pričakujejo v strahu podrobnejših novic o tej nesreči.

Pretresljivi prizori so se nudili na lasallski postaji v Chicagu, ko je tja prišel rešilni vlak več ur po nesreči. In enaki prizori so bili po vseh drugih postajah med potjo.

Vlak "The Twentieth Century Limited" je vozil v treh oddelkih od New Yorka proti Chicagu, in srednji del je bil ponesrečeni vlak.

Nesreča se je pripetila ob eni v nedeljo zjutraj blizu Forsytha, N. Y. Rešilni vlaki so dospeli na lice mesta eno uro pozneje.

Človeški element, ki je odrekel, je bil Charles Patterson, ki je že šestindvajset let v železniški službi kot strojnik. Železniško vodstvo mu je zaupalo, ker je v celem poteku svojega službovanja dokazal s svojim obnašanjem, da je vreden tistega zaupanja.

Ali nekaj ni bilo prav z njim — morda le za par hipov. Znabiti mu je odrekel za tisti hip ta ali oni optični žlvec ali pa tisti, ki dela železniškega strojnika neprestano bdečega.

Nekaj se je moralo zgoditi z njim, zakaj, on pravi, da ni videl signalov, ki so mu velevali, naj ustavi. Šele tedaj, ko je bilo že prepozno, jih je opazil. Bil je bločni signal, ki mu je veleval, naj obstane s svojim vlakom. Bil pa je tudi tamkaj železničar, ki si ga je prizadeval ustaviti z gorečim signalom.

"Videl nisem niti bloka, niti nisem opazil luči," je dejal strojnik s tresočim glasom. "Šele potem, ko je bilo prepozno, sem opazil signale. Ali ustaviti nikakor nisem mogel več svojega vlaka."

Kakor se glase uradna poročila, se je tragedija pripetila takole:

Del štev. 1. se je zakasnil v Rochestru, ker je bilo nekaj pri lokomotivi v neredu. Del štev. 2. je prešel prvi del na stranski progi. Tako je postal del štev. 2. novi del štev. 1.

Novi del štev. 1. je drvil dalje po ravni progi proti cestnemu križišču blizu Forsytha. Nenadoma pa se jele delovati zavore, ker je strojnik opazil na progi stati avtomobil. Tri osebe so skočile z njega ravno v tistem hipu, ko je lokomotiva zadela avtomobil.

Železničar s tega vlaka je stekel nazaj ter jel dajati znamenja, naj vlak štev. 2. ustavi. Ta se je zares ustavil, in z njega je zdirjal nazaj železničar, ki je užgal rdeča znamenja na progo. Ali njihna luč je bila zelo slaba, ker je hudo deževalo. In tako je vlak štev. 3. drvil dalje, in pripetila se je zgoraj popisana nesreča.

Newyoški centralni eksekutivni urad zvrača krivdo na strojnika Pattersona ter na dolži, češ, da se ni zmenil za signale. To pa taji Patterson.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Nesreča na železnici; 9 ubitih in 53 ranjenih.

Republikanska stranka ima že dva predsedniška kandidata.

Tihotapci s pijačami v New Yorku prodajajo jabolčnik za francoski šampanec.

Škof Mundelein je ponudil čikaškemu županu svojo pomoč v boju zoper kliniko porodne kontrole.

Inozemstvo.

Obregon pravi, da bo mehiška revolta kmalu strta.

Delavska stranka na Angleškem se morda odloči za organiziranje svoje vlade.

Nemški parlament je zopet poveril vladi diktatorično oblast.

Italija namerava zgraditi 4500 novih bojnih letal.

Deset ubitih na Grškem v boju med monarhisti in republičani.

ŠKOF MUNDELEIN IN PORODNA KONTROLA.

Chicago, Ill. — Nadškof Mundelein se je vtaknil in vmešal v legalno bitko, ki jo namerava čikaško mesto po županu Deverju in zdravstvenem komisarju Bundesenu zanesti na vzklicno sodišče, da bi ne dobila mrs. Helena G. Carpenter dovoljenja za ustanovitev porodne klinike v Chicagu. Nadškof hoče nastopiti kot "amicus curiae" v nameravanem mestnem vzklicnem postopanju.

V pismu, ki ga je pisal škofov pravni zastopnik županu, zdravstvenemu komisarju in pravnemu zastopniku ge. Helene Carpenter, je predloženo, da hoče Mundelein nastopiti kot sodni prijatelj v tožbi, ki hoče v njej vložiti mesto vzklic proti sodnemu povelju za izdajo tozadevne licence.

Župan Dever je potem odpisal škofovemu odvetniku Pattersonu, da nima ničesar proti nadškofovi nakani. "In po našem mnenju se temu ne bo upirala tudj nasprotna stranka, dasi še nimamo odgovora od g. Ickesa, ki zastopa go. Heleno Carpenter," je dejal škofov zastopnik Patterson.

Škof Mundelein pravi, da ne zastopa samo rimskih katoličanov v Chicagu, ki so mu "poverjeni v oskrbo", nego se tudi poteguje za dobrobit vseh ljudi v tej državi in deželi.

Da izvira upiranje kliniki za porodno kontrolo od strani verskih ljudi, je bilo razvidno že poprej. Saj sta ravno Dever in Bundesen močno naklonjena rimskim ovčicam. Sedaj je ta zadeva popolnoma jasna. Ali še nekaj drugega je opaziti pri tem. Rimska cerkev se čedaljebolj vmešava v zadeve, ki ji ne gredo prav nič mar. In kakor je bila še vselej proti vsaki napredni stvari, tako se tudi ni čuditi, da je proti zavodu, ki bi bil z zdravstvenega in nravnostnega stališča tolikšnega pomena za celo mesto, državo in deželo.

Morilec japonskih socialistov dobil 10 let ječe.

Tokijo, 10. dec. — Kapitan Amakasu, ki je priznal, da je umoril japonskega socialističnega voditelja Osugi Sakaja in njegovo ženo za časa potresne katastrofe v zadnjem septembru, je bil danes obsojen po vojaškem sodišču na deset let ječe. Saržent Mori, ki je zadavil Sakajevega, v Ameriki rojenega nečaka, je dobil tri leta zapora. Trije žandarji, ki so bili zapleteni v masakre socialistov, so bili oproščeni, ko je Amakasu prevzel vso krivdo nase.

Eksplozija v Bukarešti; mnogo mrtvih.

Bukarešt, Rumunija, 10. dec. — V soboto zjutraj je eksplodiralo skladišče s smodnikom v trdnjavi Ruden na robu Bukarešta. Mnogo ljudi je izgubilo življenje.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo vedro in mrzlo. Severni in severnozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 45, najnižja 30. Solnce izide ob 7:07, zaide ob 4:19.

REPUBL. STRANKA IMA ŽE 2 PREDSEDNIŠKA KANDIDATA.

Predsednik Coolidge je takorekoč že naznanil svojo kandidaturo za republikansko predsedniško nominacijo.

V SVOJ POLITIČNI VOZ JE VPREGEL BOSTONSKEGA MILIJONARJA.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je takorekoč že naznanil svojo kandidaturo za republikansko predsedniško nominacijo s tem, da je izbral vodjo svoje kampanje.

Ravnatelj Coolidgeve primarne kampanje bo William M. Butler, ki je član republikanskega narodnega komiteja za državo Massachusetts. Ta bo v slučaju Coolidgeve nominacije postal načelnik narodnega komiteja.

Naznanilo je uključeno v izjavo Frank W. Stearnsa. Glasi se takole:

"V odgovor na vprašanje. Prijatelji predsednika Coolidga se organizirajo pod vodstvom Williama M. Butlerja, ki je član narodnega komiteja za državo Massachusetts in večletni prijatelj predsednika Coolidga. Deloval bo kot predsednikov osebni zastopnik," je dejal Frank W. Stearns iz Bostona.

"Izpopolnjevaje organizacijo bo zdajpazdaj označil tiste, ki bodo po raznih delih te dežele sodelovali z njim v organiziranju."

Stearns je bostonski milijonarski trgovec, ki se je že več let zanimal za predsednika Coolidga ter gledal na to, da je ta prihajal čedaljebolj v ospredje v političnem življenju.

V kratkem je pričakovati, da bo predsednik podal izjavo, v kateri se bo oklical za republikanskega predsedniškega kandidata. Kakšna bo ta izjava, se zasedaj še ne da reči. Pričakujejo pa, da bo podana v odgovor na obvestilo, da ga je republikanska državna konvencija v Južni Dakoti predlagala za večinskega kandidata na republikanskih primarnih volitvah v mesecu marcu.

Predsednik namerava biti agresiven kandidat za nominacijo po neposredno primarnih državah, kakor tudi po onih, v katerih izbero kandidate na konvencijah. Njegovi prijatelji so zelo veseli, da je dežela sprejela predsednikovo poslanico s tako dobrohotnostjo, in zatrdno so prepričani, da je Coolidge priljubljenejši med ljudstvom kakor pa njegov tekmec senator Hiram Johnson.

Naznanilo, da je Coolidge izbral vodjo svoje kampanje, je bilo objavljeno po pojedini v Beli hiši. Te skupščine se je vdeležil Butler sam, nadalje bostonski milijonar Stearns, bivši veleposlanik George Harvey, Fred Upham iz Chicaga in bivši governer Goodrich iz Indiane.

Goodrich bo najbrž vodja Coolidgeve primarne kampanje na zapadu. Ali mnogi republikanski voditelji se upirajo Goodrichu. To so vsi tisti, ki ne marajo bivšega načelnika republikanskega narodnega komiteja Will. H. Haysa. Ker sta Goodrich in Hays iskrena prijatelja in politična tovariša, menijo tisti nasprotniki, da bi imelo Goodrichovo imenovanje zelo čutno vplivanje na Coolidgevo kampanjo od strani Haysa in njegovih somišljenikov. Goodrich je dejal, da so indianski republikanci brez vsakega dvoma v pretežni večini za nominacijo predsednika Coolidga.

Coolidgevo kampanjsko organizacijo mislijo dokončati med zborovanjem narodnega republikanskega odbora ta teden. V vsaki državi bo nastavljen po en ravnatelj Coolidgeve kampanje. Državni senator Clarence Buck utegne biti imenovan za državo Illinois. Butler namerava ustanoviti glavni stan v Washingtonu in Chicagu.

Popolnoma razvidno je, da hočejo predsednikovi pristaši vprizoriti agresivno gonjo za pridobitev delegatov. Kakor pravijo, jih bodo imeli okoli 100 iz New Englanda za Coolidga. Te se bo dalo izlahka pridobiti za njihnega kandidata. Svojo pozornost bodo posvetili drugim delom te dežele, posebno pa južnim državam, New Yorku, New Jersey, Pennsylvaniji, ohajski državi in srednjemu zapadu

VOJNA MED AMERIKO IN ANGLIJO PRIHAJA, PRAVI NEARING.

St. Louis, Mo. — (Federated Press.) — "Iste socialne sile, ki so povzročile zadnjo vojno, so že na delu za prihodnjo vojno ne glede na to, kdo bo izvoljen za predsednika prihodnje leto". Tako je rekel Scott Nearing, profesor ekonomije iz New Yorka, ko je tukaj predaval o "ameriškem imperiju". Nearing je dalje rekel, da je vojna med Ameriko in Veliko Britanijo za industrijsko premoč neizogibna.

LABORITI PREVZAMEJO VLADO ANGLIJE?

"Daily Herald", glasilo Delavske stranke, piše, da se to morda zgodi. Buržoazni političarji v velikih škripcih; ne vedo kaj bi počeli.

London, 10. dec. — "Daily Herald", organ Delavske stranke, piše v uvodnem članku, da J. Ramsay MacDonald, vodja laboritov v parlamentu, mogoče sestavi novo vlado, ako Baldwin poda ostavko in če kralj povabi MacDonalda, naj organizira kabinet.

List ponovno pravi, da Delavska stranka ne bo sklepala kompromisov z nobeno drugo stranko in vsled tega je koalicija z laboriti nemogoča, ali če se delavstvo ojunači in sprejme vlado, se morda zgodi, da se buržoazna opozicija preplaši in pusti delavsko vlado na krmilu.

"Herald" priznava, da delavska vlada ne bi mogla izvajati programa Delavske stranke, dokler je v manjšini v parlamentu, toda MacDonald ne bi resigniral, izvzemši v slučaju nezaupnice, ker je prepričan, da nihče noče novih volitev najkasneje v enem letu.

London, 10. dec. — Liberalni in konservativni političarji si belijo glave, kako izgazijo iz močvirja, v katerega so jih vrgle volitve. Do odločitve mora priti še ta teden. Konservativci morda ostanejo na krmilu do otvorjenja novega parlamenta. Po prejšnjem zaključku se parlament otvori 8. januarja, toda datum se lahko odgodi na pozneje. Ako Baldwin odstopi, ga lahko nadomesti kak drugi torij za teh par tednov; čuje se, da je lord Derby ali Chamberlain pripravljen vzeti Baldwinovo mesto.

Govorice o konservativno-liberalni koaliciji so vedno večje. Vsi londonski listi, razen delavskega "Daily Heralda" in ultrakonservativne "Morning Post", zahtevajo koalicijo. MacDonald in Lloyd George sta že izjavila, da je koalicija laboritov in liberalcev nemogoča.

Mussolini zahteva še eno leto diktature.

Rim, 10. dec. — Ko se snide jutri italijanski parlament, bo "vojvoda" — kakor zdaj imenujejo Mussolinija — zahteval, da se podaljša njegova diktatorična oblast do konca leta 1924. Mussolini bo v naprej povedal poslancem, da jih pošlje domov brez plače, ako se bodo kaj obotavljali glede njegove zahteve. Ker je italijanski parlament zelo pohlevna živalica, je gotovo, da odobri vse, kar bo hotel "vojvoda".

Fašisti se hvalijo, da so v prvem letu svoje vlade znižali deficit, odpravili potrato v vladnih uradih in preprečili veliko industrijsko stavko.

14-letni špekulant, samomorilec.

Budapešta, 10. dec. — Feliks Gangl, štirinajstletni sin visokega državnega uradnika, je izvršil samomor, ko je izgubil velike vsote na borzi.

Obregon upa, da bo vstaja kmalu strta.

Mehiški predsednik pravi, da je revolta čisto vojaška afera, za katero ni zanimanja med ljudskimi masami. Tristo mož je bilo ubitih, ko so rebelne čete osvojile Jalapo, glavno mesto države Vera Cruz. Calles se je odpovedal kandidaturi in prevzel poveljstvo zvezne armade.

Vera Cruz, 10. dec. — Voditelji vstaje poročajo, da dve rebelni armadi, ki štejeta 10,000 mož, prodirata od dveh strani proti glavnemu mestu Mehike.

Mexico City, 10. dec. — Predsednik Obregon je sporočil ameriškim časopisom, da nima strahu pred rebeli. Njegovo poročilo se glasi:

"Rebelno gibanje, ki sta ga začela generala Estrado in Sanchez in katerega je inspiriral senor De la Huerta, je brez važnosti. Gibanje nima značaja revolucije, ker ne izvira iz poljudnih elementov in ljudske mase. To je čisto vojaška revolta, ki bo potlačena v primeroma kratkem času. Velika večina naše narodne armade je zvesta vladi in prebivalstvo v mestih in na deželi je na naši strani."

Mexico City, 10. dec. — Snoči je prišla vest, da so Sanchezove rebelne čete po dolgi bitki okupirale Jalapo, glavno mesto države Vera Cruz. Okrog 300 mož je bilo ubitih. Bojevanje je trajalo vso noč med soboto in pondeljkom. Zvezne čete, ki so bile utrjene sredi mesta, so proti jutru izpraznile postojanko. Kmalu potem so zvezne čete dobile pomoč in bitka za posest mesta se je obnovila.

Brzojavka iz Ayutle se glasi, da je vstaško gibanje v državi Guerrero reakcionarno. Rebeli zahtevajo, da se vpostavi ustava iz leta 1857. in da se završe Obregonova agrarna reforma, ki je v veljavi že tri leta.

Zvezni senat je včeraj zboroval in sklenil, da se predsedniku Obregonu podeli izjemna oblast, dokler ni revolta potlačena. Predsednik ima pravico izdajati kazenske naredbe, ne sme pa nalagati smrtne kazni. Obregon je zahteval, da se suspendirajo ustavne pravice, senat je zavrgel zahtevo z izjavo, da tega drastičnega koraka še ni treba.

Večina poveljnikov zvezne armade je obvestila vlado, da so pripravljeni voditi čete proti vstašem. Rebelni general Estrada drži s svojimi četami mesto Guadajalaro; železniška zveza s tem mestom je pretrgana.

Rebeli v državi Vera Cruz pravijo, da imajo 20,000 mož pod orožjem; vlada pa poroča, da je to laž. Sanchez ne more imeti več ko 4000 vojakov, a najbrž jih nima niti toliko. General Serrano, vojni minister, je uverjen, da ima vlada več vojaštva kot ga potrebuje za to afero. Večji del zvezne armade je že mobiliziran in čete so odšle na vstaško fronto.

Mexico City, 10. dec. — Voditelji neodvisnih liberalnih elementov so danes izjavili, da so proti De la Huerti in njegovi revolti. Raoul Madero, brat znanega umorjenega predsednika, je dejal, da želi, da je general Angel Flores bodoči predsednik. Flores danes še podpira vlado.

Mexico City, 10. dec. — Vest iz Irapulata se glasi, da je general Joaquin Amero, ki vodi zvezno armado 12,000 mož proti rebelnim silam generala Estrade, včeraj potolkel močan oddelek vstašev v Penjamu. Kakor se je pozneje izvedelo, ni Estrada pristaš De la Huerte, temveč vodi revolto v državi Jalisco na svojo pest, ker bi menda sam rad bil predsednik.

Laredo, Tex., 10. dec. — Pristaši Callesa so včeraj osvojili Nuevo Laredo in internirali 31 policajev, ki simpatizirajo z De la Huerto. V mnogih mestih ob ameriški meji je razglašeno obsedno stanje in civilna oblast se je umaknila vojaški.

Vera Cruz, 10. dec. — Adolpho de la Huerta, glavni vodja sedanjega vstaškega gibanja, je včeraj zopet izdal manifest na mehiško ljudstvo, v katerem obljubuje številne reforme, med temi tudi volilno pravico za žene, ako zmaga v revolti in dobi vlado v svoje roke.

Mexico City, 9. dec. — Plutarco Elias Calles, kandidat za predsednika, se je danes odpovedal kandidaturi in obvestil vlado, da ji je na razpolago v boju proti vstašem. Obregon je izdal apel na mehiško ljudstvo, naj podpira vlado, da se čim prej potlači zarota nazadnjaških vojaških pučistov, ki bi zopet radi vrgli Mehiko v kaos in nesreče

USTAVNA DIKTATURA V NEMČIJI OSTANE.

Parlament je že drugič dal vladi diktatorično oblast, boječ se razpusta. Vse stranke se boje volitev.

Berlin, 10. dec. — Nemški parlament je zopet pooblastil vlado, da lahko sklepa naredbe in izvršuje reforme brez njega. S 313 glasovi proti 18 je parlament sklenil zadnjo soboto, da sme dr. Marx nadaljevati ustavno diktaturo, ki je bila v oktobru podeljena Stresemannu. Diktatura smo trajati do 15. februarja, ko se zopet snide parlament.

Vse večinske stranke so glasovale za diktaturo pod bičem grožnje, da bo parlament razpuščen, če završe pooblastilo. Ker se vse stranke, razen nacionalistov, boje volitev v tem kritičnem času, so se podale. Parlament se je pokazal tako slabega, da je na zahtevo vojaškega diktatorja, generala Seeckta, glasoval, da se odvzame poslanska imuniteta štirim komunistom in dvema socialistoma v zbornici. Ti poslanci so zdaj vsak čas podvrženi aretaciji in sodnim procesom.

Nacionalisti zahtevajo razpust parlamenta in nove volitve takoj po novem letu.

Vlada namerava zdaj razpisati drastične davke na dohodke in kapital z namenom, da dobi 150 miljonov zlatih mark za najnujnejše potrebe. Državna blagajna je prazna.

Duesseldorf, 10. dec. — Francoske vojaške oblasti so dovolile, da se 192 deportiranih Nemcev vrne v Porurje; Francozi so tudi oprostili 35 industrijcev, 22 civilnih uradnikov in šest delavcev, ki so bili obsojeni na večje in manjše zaporne kazni. — Separatistično gibanje v Porenju in Palatinatu je pričelo umirati.

Mussolini bi rad imel veliko zračno floto.

Rim, 10. dec. — Italijanska fašistovska vlada ima na programu 4500 novih bojnih eroplanov, ki se imajo dovršiti do prihodnjega julija. Stroški za nova letala so preračunani na 280 miljonov lir.

Ako Italija izvrši ta program, tedaj bo prva zračna sila za Francijo v Evropi. Poleg letal ima Mussolini na programu tudi dve lahki križarki, dvajset rušilcev, dvajset podmornikov in eno ladjo, ki nosi eroplane.

Francija žaluje za Baldwinom.

Pariz, 10. dec. — Izid angleških volitev je zelo poparil francoske uradne kroge. Baldwinova vlada, dasi ni bila naklonjena Franciji, je bila saj pasivna, zdaj se pa nedvomno izpremeni angleška zunanja politika, kar ne obeta nič dobrega za francosko zunanjo politiko. Francija bo zdaj temeljito osamljena, ali pa mora radikalno izpremeniti svojo rusko in reparacijsko politiko.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece: Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

21

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-23) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZASTONJ JE BILA PROPAGANDA POSREDOVALCEV ZA DELO.

Posredovalci za delo so naslikali nebesa na plantažah v državi Mississippi. Nabrali so okoli tri sto zamorskih družin v Chicagu, ki so se izrekle, da se preselijo na bombažne plantaže na jugu. Vesti v časnikih ne povejo, ako je bila zamorskim plantažnim delavcem garantirana tudi prosta vožnja, ampak le govore, da je Centralna Illinoiska železniška družba zanje pripravila vlake, da jih prepelje v paradiž na jugu. Vlaki so pa bili nepotrebni, kajti zglasilo se je okrog trideset zamorcev, ko je napočil dan preseljevanja na jug.

Nekaj se je zgodilo, da so zamorci v zadnjem trenotku odrekli. Kaj?

Listi pripovedujejo, da so med zamorce prišli agitatorji in so zamorcem povedali, da jih bodo zaprli v železniške vozove, ko vstopijo vanje. Na vsakem vozu bo oborožena straža, ki ne bo oborožena le s samokresom, ampak bo imela tudi težak bič, ki zareže globoka stremena v človeški hrbet, ako pade po njem. Vrata železniških voz bodo šele odprli, kadar voz dospe na določeni kraj. Zamorci so hitro ostavili železniško postajo in ostalo jih je okoli trideset, ko je imel vlak odpeljati. Listi dostavljajo, da ni nihče indentificiral agitatorjev, ki so podučili zamorce, kaj jih čaka, ko sedejo v železniške vozove.

Ako se je stvar tako odigrala, kot jo opisujejo veliki dnevniki, je nemogoče zdaj konstatirati, kajti znano je, kako se vesti v velikih dnevnikih barvajo vedno v interesu gospodarjev.

Pa recimo, da je bilo tako, kot poročajo veliki dnevniki. Kaj nam to pove?

Ako bi zamorci nikdar ne doživeli kaj takega, kot so pravili "nepoznani agitatorji", bi agitacija ne napravila na zamorske plantažne delavce najmanjšega učinka. Vsekakor so morali nekateri zamorski delavci že kaj takega doživeti, kar so jim pripovedovali "agitatorji", da jih čaka. Čudno je že to, da je kar naenkrat postala tako velika potreba po plantažnih delavcih, da jih nameravajo kar v stotinah prevažati na jug. Zamorski plantažni delavci so bili preje na jugu, preden so se preselili na sever. In če bi bile razmere res tako rajske na bombažnih plantažah, kot so jih opisovali posredovalci za delo, tedaj bi bili zamorci ostali na jugu in bi se ne selili na sever. Noben ne zapusti rad doma, ako mu je dom res dom. To velja tudi o zamorcih. Oni ljubijo pravi dom ravnotako iskreno kot belopoltni človek in neradi se ločijo od njega, ako jim je mogoče živeti pod njegovo streho. Res je, da plantažniki mogoče spoznavajo zdaj, da je bilo nespametno od njih, da so tako ravnali zamorci, da so se pričeli trumoma seliti v severne države. Ali to spoznanje še ni garancija, da bodo zamorce smatrali za sebi enaka človeška bitja, ko se zopet vrnejo na jug.

Star pregovor pravi, da kadar oslička love, mu kažejo oves. In tega pregovora so se menda zamorci spomnili v zadnjem trenotku in zapustili so železniško postajo.

Posredovalci za delo so že velikokrat zapeljali tudi belopoltne delavce. Govorili so jim o dobrem zaslužku, kratkem delavniku, dobri hrani, sanitarnih prebivališčih in o drugih dobrotah. Ko so delavci prišli na cilj, so našli slabo mezdo, dolg delavni čas, nezdrava prebivališča, ali so pa bili celo najeti kot stavkokazi, dasiravno jim je posredovalec za delo svečano obljubil, da ni stavke. Marsikateri delavec je bil prisiljen, da je delal proti svoji volji, ker so ga stražili oboroženi najemniki, ali ker ni imel denarja, da bi odpotoval drugam. Posredovalci za delo so pod napačnimi pretvezami že izvabili na tisoče delavcev v kraje, v katerih se je njih položaj poslabšal. Pri tem niso delali prav nobene izbire med belopoltnimi in zamorskimi delavci. Ako dandanes delavci več ne verjamejo posredovalcem za delo, tedaj so posredovalci za delo sami povzročili to nezaupnost proti njim. Sejali so, zdaj pa žanjejo.

Organizirano delavstvo pravi, da je postava za uravnavo naseljevanja iz tujezemstva v Ameriko potrebna. Še veliko bolj je pa potrebna postava glede nadzorovanja posredovalnic za delo in nadzorovanje podjetnikov in tovarnarjev, ki vabijo delavce iz drugih držav v svoja podjetja.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Mulberry, Kans. — Kansas ostane tak kakoršen je, dokler bo imela toliko moči duhovščina. Slovenci ji gredo še sila na roko, skoraj domalega tako kakor v stari domovini. Dne 25. novembra so imeli spoved in obhajilo, ker se je vršila birma dne 28. novembra v Franklinu. Mimo mojega stanovanja sem imel priliko opazovati Slovence in druge, kako hitro so gonili avtomobile, da ne zamudijo ničesa onih ceremonij.

Zmerom sem sovražil ono versko zagrizenost, še ko sem bil v starem kraju. Spominjam se tega, čeprav je od tedaj že 35 let, ko sem šel z materjo 16 ur daleč na neko žegnanje bos in v platneni obleki. Ko sva lačna in žejna dospela na mesto, me je vprašala mati: "Jože, ali si kaj truden?" — "Ne, truden še nisem tako, a lačen sem in žejen."

"Ali nimaš nič denarja?"

"Imam pač, mati, firar," sem odgovoril. (Tako smo včasih rekli štirim krajcarjem.)

"Tistega pa ne smeš zapraviti," mi je rekla mati. "Tiste štiri krajcarje boš moral dati fajmoštru."

"Zakaj bi jih neki dajal," sem vprašal.

"Zato, da ti bo dal odpustke."

Ubogal sem in storil tako kot me je mati učila. A kaj je sledilo? Bil sem lačen in žejen še drugih šestnajst ur hoda domov. Ako bi si bil tedaj vsaj kupil kruha za one štiri krajcarje in se napil vode, bi bilo seveda boljše. Izučilo me je vendar in rekel sem: Nikoli več!

Človek se pač lahko zmoti in tako sem se zmotil tudi jaz pred nedolgim. Dvomim pa, da mi bo to odpuščeno. Drugič se ne zgodi več, kajti lisica gre samo enkrat na led.

Ker sem že pri "dobrotah", ki jih imamo od duhovščine, naj napišem vse, kar mislim. Pred 10 ali 12 leti je bila v Frontenacu, Kans., silno uboga družina. Imeli niso z eno besedo rečeno ničesar. Stanovali so v zbitih starih plankah. Trije so bili: oče, mati in sin. Sin je bil star 16 do 17 let. Oče mu je dobil dekle iz starega kraja, da ga je oženil. Že prej so bili ubogi, potem pa še bolj. Fantu se po ženitvi ni ljubilo do dela; gledal je, da bi drugi delali zanj. Pa je naredil neko napako in čez noč je moral iz Kansasa. Pustil je ženo, ker se ni več zanjo zmenil, očeta so znorelega spravili v zavod, žena je bila na porodniški postelji brez vseh sredstev. Otrok je umrl kmalu po rojstvu, pri bolnici pa je bila samo stara ženica. Ko je umrl otrok, je ženica šla do fajmoštra in vprašala gospoda, da bi ji pokopal otroka.

"Kdo bo plačal?" je bilo prvo vprašanje. Uboga ženica seveda ni mogla plačati. Šla je domov, spravila trupelce v škatljo in ga nesla na pokopališče ter ga pokopala. Silno izmučena je prišla domov, a doma pa je umirala mati ravno pokopanega otroka, ki je čez tri dni umrla. Stara ženica je spet šla k gospodu fajmoštru, vprašat ga, če bo pokopal pokojnico.

"Kdo bo plačal?" je sveti mož zopet zastavil neizprosno vprašanje.

"Bog vam bo povrnil," je prosila starka.

"Bog mi nič ne povrne," je zavrnil nesrečno ženico gospod fajmošter, "če mi ti ne plačaš."

Tu vidite čitatelji, da bog ni za farje, bog je le za vas, da vas lahko z njim strašijo, če ste tako bedasti, da jim verujete. Na svetu je pač tako da dolar predstavlja božanstvo. Če imaš dolar, o potem dosežeš nebesa. Če pa ni dolarja, tedaj je pekel in trpljenje. Tako so truplo one bedne ženske pokopali štirje možje delavci, v njih je bilo toliko srca, da so pokopali pokojnico brez vsake ceremonije, v trdosrčnem farju pa je mesto srca kamen, ker se ni hotel usmiliti uboge ženice, čeprav sem uči, da krščanska čednost mrtve pokopavati. Tu imamo dokaz, da farji upoštevajo denar, pa ne krščanske čednosti.

Čudni se mi zde nekateri rojaki, ki se štejejo med izobražene — da, celo med socialiste, pa še verjamejo v one prismodarije, da pošiljajo svoje otroke škofu, naj jih maže s tistim smrdljivim oljem, da se mladež na ta način navdušuje za bedastoče, ki so človeštvu vedno le škodovale.

Dajte rajše dolarje, ki jih s tem zapravite, na banko, bodo vsaj kdaj koristili. Med Pittsburgom in Mulberryjem je na ta način škof dobil od delavcev s svojim humbugom toliko, da bo imel dovolj za sedem let. Ni dovolj, da vas izkoriščajo mogotci, izkoriščajo naj vas še farji, tako da res morate biti ubogi kot cerkvene miši. Pa ne misliti, da so farji krivi. Sami ste, ker jim verjamete.

Če bi imel otroka, prav gotovo bi ga ne poslal v katoliško šolo, pač pa v katerokoli drugo ljudsko. Kot sem se prepričal, je izobrazba po katoliških šolah najslabša. Zakaj je najslabša, prav lahko odgovorim, če me kdo vpraša.

Človek bi se res moral smejati, ko se še dogajajo take stvari. Pride prijatelj k meni, pa mi pravi, da je zastopnik Proletarca tudi dal svojega otroka k obhajilu in birmi. Ko sem mu ugovarjal, da ne more biti res, pa mi je ponovno zatrjeval in prepričal, da je res tako, čeprav sem vedno imel moža za naprednega, ki je povsod zraven, kjer se gre za napredek. "Nič čudno," sem rekel, "da ravno danes, ker je bila birma, tako na debelo pada sneg."

Kako nepotrebni so odpustki, ki jih nudijo duhovni se prepričamo hitro, ako le malo mislimo. Če zločinec koga ubije, mu ni treba praviti duhovnu, da se bo spokoril. Postave so zato in sodišča, da mu prisodijo kar mu po postavah gre. Ravnotako je, če človek kaj ukrade. Obsodijo ga in mu naložijo kazen. Za požigalce so zopet tu sodišča in tako za vsak drugi zločin. Farju pa ni treba o tem ničesar praviti, ker on ne more odpustiti, pa naj podeli kolikor hoče žegnov. Odpustijo lahko samo sodišča in tudi samo sodišča so upravičena naložiti pokoro.

Res je, kar je pisal brat Tavčar iz Chicaga radi zadeve nekega umrlega brata v Wyomingu. Tudi jaz apeliram na brate in sestre, da mu gredo na roko, da rešijo, kar se da rešiti iz farških rok in bo mogoče kaj poslati stari ženici v domovino.

Pri nas smo že zopet imeli nesrečo. Ponesrečil se je Leopold Vrabič pri Sheridan Coal Co., ko je nasipal smodnik v "kedrič". Vžgal se mu je od svetilke, ki jo je imel na glavi. Na sebi je imel dva sodčka smodnika, ki sta na njem zgorela. Tako je zgorela na njem vsa obleka. Dobil je tako hude opekline, da je čez par ur podlegel. Bil je že star premogar 46 let, a še ne dovolj previden smodnikom.

Pokojnik je bil naprednega mišljenja, imel pa je napako, da ga je rad pil. Težko ga bomo pogrešali. Bil je pri meni še 25. novembra in me prosil, naj mu naročim jopič iz Kansas Cityja, ko bo drugi plačilni dan. No, zdaj ga ne bo več rabil. — Ranjki je bil samec in ni imel tu okoli nobenega svojca. Brat je nekje v Zapadni Virginiji. Na hrani in stanovanju je bil pri ženski, ki ga ni hotela domov pokojnikovega trupla, rekoč, da je preveč razdjano, ker visi vse od njega. Tako se pogreb tudi ni vršil kot je bilo določeno 2. decembra, ker so čakali brata iz Zapadne Virginije. Pokojni Polde je pokopan na pokopališču v Mulberryju, kamor so ga spremili bratje društva št. 65.

Želim pokojnemu Poldetu miren počitek.

Članom S. N. P. J. želim vesele praznike in srečno Novo leto. Prosveti pa, da doseže v prihodnjem letu 50,000 naročnikov. Darovalcu, ki mi je kupil 13 škatelj otrobi in drugemu za 14 jajec lepa hvala. Hvala tudi tretjemu za mleko. Zdaj bom zopet imel za par tednov življenja. Če mi bo količkaj mogoče, bom v letu 1924 podal malo seznama, koliko sem prejel in imel stroškov v moji bolezni. Pred tem pa bi še prosil za kako božično darilo. — **Joseph Perhne.**

Glencoe, Ohio. — Zavetišče in tiskarna sta sprejeta s splošnim glasovanjem. Članstvo S. N. P. J. se popolnoma zaveda, kaj potrebuje za bodoči razvoj in korist slovenskega naroda.

Bili so časi, ko je bila vsaka malenkost v javnosti kritizirana in zabavljana, če se je vpeljalo kaj novega. Ko so nabavili prvi pisalni stroj v glavnem uradu, je nastal vrišč od nazadnjaške strani, češ, da se bo vse zapravilo, "glavni tajnik naj piše z rokami, ker ima čas in veliko plačo."

Ako pogledamo sedaj v glavni urad, vidimo, da ima vsak svoj pisalni stroj, ker brez njega sploh ne more biti. Jednota ima čez petsto društvenih tajnikov, katerih veliko število piše na pisalne stroje. Tako se časi spreminjajo, da bo ročna pisava že kmalu prišla iz mode.

Zato se je pa članstvo zavedalo in z veliko večino glasovalo za tiskarno, čeprav ni bilo posebne agitacije, dočim so proti agitirali razni demagogi in pa taki, ki se ne zavedajo, kako velike koristi je lahko tiskarna za našo organizacijo. Napredni duh med članstvom je zopet zmagal.

Ko bo tiskarna pričela poslovati, upam, da članstvo vsled tega ne bo ničesar utrpelo, ker se bo počasi izplačevala. Bojim pa se bolj radi zavetišča, ker bom tudi sam kmalu zrel za njega. Zavetišče bo namreč stalo ogromno denarja in za vzdrževanje istega je priporočljivo, da se glavni urad prej vsled tega pri društvih informira, koliko članov imajo za zavetišče. Po vseh Združenih državah so namreč vpeljani slični domovi in zavetišča po okrajih, vsak pa še najrajše gre tja, da je bližje svojih znancev.

Ker smo v industrijski krizi ter zapirajo tovarne in premogokope, da je delavstvo brez posla, je dosti časa za čitanje. Ako bo šel tako dalje napredni duh med članstvom S. N. P. J., se bo še marsikje s splošnim glasovanjem doseglo kaj dobrega in koristnega. Tudi konvencije, ki vedno stanejo po več tisočakov se lahko odpravijo ali za več let odrinejo, ker imamo splošno glasovanje. — **Nace Žlemberger.**

Johnstown, Pa. — Napočila je zopet zima, kos letnega časa, kateri da, da se zemlja zopet odpočije ter se nasrka novih moči za prihodnje leto. Ta letni čas tudi dobro de farmarjem, ko se jim ni treba več žgati na polju od solnca. Njih delo na polju je končano in poljske pridelke imajo pod streho.

Kar se tiče dela v premogarski industriji, je tu v Johnstownu bolj malenkostno. Rovi velikih družb obratujejo po en dan do dva na teden, in kar je takozvanih "wagon" rovov, delajo nekoliko bolje. Ker sem ravno pri pisanju o premogu, omenim še, da imam tudi sam podjetje s premogom ter prodajam premog tono po $2.50 pri skladišču ali rovu brez voznine, z voznino pa od $3.50 do $4.00. To velja samo za Moxham in okolico.

Zadružno društvo na Moxhamu, Pa., bo priredilo banket v Slovenskem delavskem domu na Moxhamu dne 15 decembra t. l. Torej v imenu vsega članstva ste uljudno vabljeni na ta banket iz bližnje in daljne okolice. Udeležite se v največjem številu. Pripravljeno bo vse kar najboljše, da se ne boste kesali. Vstopnina bo prosta Slovencem. Točni pričetek je ob sedmih zvečer.

Članom te zadruge tudi naznanjam, da druga skupna delničarska seja se vrši dne 23. decembra t. l. Začetek je ob dveh popoldne v Slovenskem delavskem domu na Moxhamu, Pa. To vsled tega, da se izvolijo direktorji za prihodnje leto 1924. Udeležite se seje polnoštevilno in na svidenje 15. decembra na banketu. — **Frank Koreltz,** tajnik.

Narodna konferenca proti nepismenosti.

New York. (Jugoslovanski oddelek FLIS.) — Department za notranje zadeve naznanja, da se bo v Washingtonu od 11. do 14. januarja vršila narodna konferenca, katere svrha je pripraviti praktične metode za odpravo nepismenosti med odraslimi v Združenih državah. Nekatere organizacije, kot so National Education Association, ameriška legija in generalna federacija ženskih klubov, kakor tudi federalni vzgojevalni urad sodelujejo v pripravljanju te konference. Pričakuje se, da bodo na tej konferenci zastopani vsi merodajni prosvetni činitelji in da se napove uspešen boj proti zlu nepismenosti.

V zmislu zadnjega ljudskega štetja je v Združenih državah skoraj pet miljonov odraslih moških in žensk primalo, da ne znajo čitati in pisati. Ako jih je mogoče nagovoriti na to, da si priskrbijo to znanje, dobijo v svoje roke ključ, ki jim odpre vrata k vsemu znanju, vštevši glasbo, literaturo, znanost, odkritja in iznajdbe, modrost vseh vekov in vseh narodov, in postanejo sposobni za boljšo vdeležitev na ljudovladi.

Upa, da se bodo iz te konference izcimile posebne organizacije s sodelovanjem interesiranih činiteljev, katere se bodo prizadevale za brzo odpravo analfabetizma. Kmalu bo izdan program in dnevni red te važne konference.

Ena oseba okužila mesto.

New York (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) V mestu Jamestown se je lani pojavilo devetnajst slučajev legarja (typhoid fever). Zdravstvene oblasti so se prizadevale na vso moč, da bi dognale, od kod je ta bolezen začedla in kako se je razširila. Najprej je padel sum na mestni vodovod, ker so bile ravno tedaj izvršene nekatere spremembe na njem; večina meščanov je zares obdolževala vodovod kot provzročitelja bolezni.

Zdravstvena oblast je analizirala vodo, da najde, da-li se v njej zares nahajajo klice legarja. Ali raziskava je dognala, da je voda popolnoma zdrava in da v njej ni nikakih škodljivih bakterij. Začelo se je izpraševati po izvoru drugih potrebščin in se je našlo, da je vse mleko večinoma prihajalo z ene farme. Mlekarna na tej farmi je bila znana, da stoji zdravstveno na precej visoki stopinji. Ali zdravstvena oblast je dala natančno preiskovati vsako osebo, ki je bila zaposlena farmi. In končno so našli, da je bila mlekarjeva žena "prenašalka" legarja. Ona je bila sama popolnoma zdrava, ali imela je v sebi bakterije legarja. Ker je prala posode za mleko, so bakterije prav lahko prehajale v mleko in tako okužile mesto. Ta prenašalka legarja je bila pred svojo poroko bolničarka in je pred mnogimi leti, ko je oskrbovala nekatere bolnike legarja, sama zbolela na tej bolezni.

Radi tega je zdravstveni komisar države New York, dr. Nicoll, mnenja, da oseba, katera je kedaj trpela na trajni mrzlici, ki bi utegnila biti legar, ne bi smela biti zaposlena v mlekarski industriji, razun ako so zaporedne preiskave v laboratoriju dokazale, da ni te dotičnik nikak prenašalec nalezljivih bolezni.

ČIKAŠKE VESTI.

— Joe Štukelj, ki je bil nekaj let za stražnika v okrajni ječi v Chicagu, stanujoč na Avers Ave. in 22. cesti, je umrl. Pokopan je bil v petek. Star je bil okrog 50 let in doma iz Kala pri Semiču na Belokranjskem. Rad se je izdajal za Nemca in spadal je k irski fari.

— Adolf Škof, o katerem smo že poročali, da je bil pred enim tednom ubit na "Green Cornerju" med Summitom in Lyonsom, je bil sin starega slovenskega naseljenca na severnozapadni strani mesta. Star je bil 21 let.

— Mrs. Katka Zupančič, soprega br. Jakoba Zupančiča, urednika "Glasa Svobode" in "Mladinskega lista", je prišla zadnji petek iz stare domovine. Pripeljala je s seboj tudi triletno hčerko. Mrs. Zupančič je bila v starem kraju učiteljica.

ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ V CHICAGU IN OKOLICI.

Od časa do časa se priobčuje pod to rubriko zanimive aktivnosti Z. S. O., ki so v interesu vseh društev. Društva, katera še niso naznanila svojega pristopa v Z. O. S., naj ga naznanijo zveznemu tajniku, kamor naj naslove vsa naznanila in pošiljatve, ki so namenjene zvezi.

Apeliram na zastopnike včlanjenih društev, da se udeležujejo mesečnih sej, katere se vršijo vsaki drugi četrtek v mesecu v Narodni dvorani, na Racine Ave. in 18ti cesti. Začetek sej ob 8. uri zvečer v dvorani štev. 2, v tretjem nadstropju.

PRIREDBE SLOVENSKIH ORGANIZACIJ V CHICAGU:

Soc. klub štev. 1, J. S. Z. — Dramska predstava v nedeljo popoldne, dne 16. decembra v dvorani ČSPS.

Soc. klub štev. 1, J. S. Z. — Silvestrova zabava dne 31. decembra, v dvorani SNPJ.

"Slovenija" štev. 44, ČSBPJ. — Maškaradna veselica, dne 19. januarja 1924 v Narodni dvorani.

Slovenska postaja, štev. 16311 M. W. of A. — Plesna veselica, dne 26. januarja 1924.

Soc. klub štev. 1, JSZ. — Dramska predstava, dne 10. februarja 1924, v dvorani ČSPS.

Mladinski tamburaški zbor "Čmrlji". — Plesna veselica dne 23. februarja v dvorani S. N. P. J.

Soc. klub štev. 1, JSZ. — Dramska predstava dne 6. aprila 1924, v dvorani ČSPS.

"Nada" štev. 102 SNPJ. — Slavnost petnajstletnice, v nedeljo dne 27. aprila 1924 v Narodni dvorani.

Ako priredba vašega društva še ni v gornjem seznamu, obvestite zveznega tajnika, da jo uvrsti v prihodnjem. Ako katero društvo opazi kakšno pomoto ali pomanjkljivost, naj jo naznani tajniku, da se prihodnjič popravi.

Blas Novak, tajnik,
2659 So. Springfield Ave.

Trockij je bolan.

Moskva, 10. dec. — Leon Trockij, vojni komisar, je nekoliko bolan. Kljub temu je toliko při moči, da lahko piše in narekuje.

"Mrtvi" pridigar prijet.

Chicago, Ill. — Poseben agent zavarovalnice "The Zurich Insurance Company" je v nedeljo zvečer odšel iz Chicaga v Detroit, da dobi v roke bivšega colorad-skega pridigarja Walterja R. Loupa, ki je obdolžen, da je drugi "mrtvi" Sailstad. Loupe je v rokah policije v michiganskem mestu. Več kakor šest tednov so ga policijske oblasti zasledovale po deželi.

Mlada učiteljica — lepa blondinka — je pripomogla, da je policija vjela tega duhovskega tiča na neki kmetiji blizu kraja Ypsilanti, Mich. Aretacija je napravila konec iskanju, ki se je pričelo nekaj ur potem, ko je Loupov avtomobil štrbunknil v coloradsko reko blizu kraja Glenwood Springs, Colo., in ko je njegova žena zahtevala izplačanje življenjske zavarovalnine v znesku po $42,000.

Loupe, ki je star 33 let, je bil nekaj časa župnik englewoodske cerkve blizu mesta Denver. Pred šestimi leti se je odrekel cerkveni službi ter postal poslovodja za zapadno coloradsko ozemlje kmečke zavarovalne družbe. Bil je zelo uspešen v tem delovanju.

Dne 22. oktobra se je prevrnil njegov avtomobil v reko. In tako je prišla v svet vest, da je Loupe utonil. Takoj potem je policija vjela to stvar v roke ter jela preiskovati reko, da bi tako potegnila truplo iz vode.

Čeprav niso policaji našli mrtvega trupla, je Loupova žena, ki je mati šesterih otrok, med katerimi je eden star šele šest tednov, zahtevala zavarovalnino svojega moža od zavarovalne družbe. Ali zavarovalna polica je bila prenovljena na tvrdko "Zurich Insurance Co.," in ta ni marala izplačati zavarovalnine, dokler ni dokazano, da je Loupe zares mrtev. Družba je imela dovolj povoda za misel, da je Loupe še vedno med živimi.

Ko je tvrdka pregledovala zapisnike hotelov po zapadnem delu države Colorado, je dognala, da je z nekdanjim pridigarjem in duhovnom živela po raznih hotelih in pod raznimi imeni lepa in 21 let stara učiteljica. Zavarovalni agentje so zasledili dekle. Ali ničesar niso mogli izvedeti od nje. Potem so jo naskrivaj opazovali. Pet tednov so ji bili za petami. Naposled so prestregli pismo, ki ga je hotela odposlati z nekega vlaka v Cimarronu, Colo. Naslovljeno je bilo na Jack Joyce v kraju Ypsilanti.

"Eden mojih preiskovalcev je odhitel tjakaj ter našel tamkaj Loupa na neki kmetiji," je dejal Fuller. "Aretiran je bil pod obdolžbo poneverbe, zakaj, kmečki zavarovalni družbi je odnesel $3,000, ko je izginil."

K. Mihevc:

Položaj gospodarstva v Sloveniji.

I.

Država Srbov, Hrvatov in Slovencev je nastala iz krajev in pokrajin, ki so se stoletja razvijali pod različnimi gospodarskimi razmerami in kot sestavni deli povsem drugih gospodarskih edinic, kakor so danes. Vojvodina je bila Madžarska, Hrvatsko-Slavonska je bila sicer madžarska pokrajina, vendar gospodarsko dokaj avtonomna, Črna gora je bila samostojna, Bosna in Hercegovina je bila pod avstro-ogrsko vojno upravo, Slovenija in Dalmacija sta bili avstrijski kronovini in velik del Macedonije je prej pripadal Bulgarski. Vsi ti deli sedajne države, so se razvijali pred vojno pod drugačno gospodarsko mentaliteto, kakršna je običajna v Srbiji. Vse te prečanske dele sedanje države, ki jo kratko imenujemo Jugoslavija, pa smatra Srbija za okupirane pokrajine in ker je srbski živelj v državi relativno najmočnejši, je povsem naravno, da hoče gospodarsko in politično dominirati in tudi dominira v državi.

Gospodarstvo v Srbiji sami, Črni gori in Macedoniji je še primitivno; dežela je hribovita. Srbski narod je zase pridelal dovolj, ker je zemlja rodovitna, za izvoz pa je gojil sadje in živinorejo. Industrija je bila slabo razvita, enako tudi obrt in trgovina vobče. Drugi deli današnje Jugoslavije, razen Dalmacije in Slovenije, so pa bogate žitnice. V Sloveniji so bili že pred vojno položeni precejšni temelji za industrijo, ki bi se jako lepo razvijala, ako bi našla tudi v državni gospodarski politiki potrebno uporo.

Slovenija je v agrikulturnem oziru pasivna pokrajina. Vzrok temu je, da je pokrajina hribovita, precej gosto naseljena ter obsega tudi razmeroma mnogo neplodne zemlje, to je, Kras, hribovje in gozdove.

Razmerje plodne in neplodne zemlje je v Sloveniji nasleduje, in sicer merijo:

njive	318.286ha	ali 21%
travniki ...	260.550ha	ali 17
pašniki	208.131ha	ali 13
vinogradi ...	20.489ha	ali 1.34
gozdi	710.140ha	ali 46.37
sadovnjaki	15.210ha	ali 0.83
ostala plodna zemlja ...	2.902ha	ali 0.19

Njiv, posejanih z žitom, je komaj 60% na drugih njivah pa pridelujejo v Sloveniji okopavine (19%), sočivje (4.5%), deteljo (14%) itd. Pa tudi produktivnost zemlje v Sloveniji je v primeri s produktivnostjo v ostalih pokrajinah Jugoslavije razmeroma majhna, čeprav se intenzivno obdeluje vsak košček. Vzrok neproduktivnosti tiči glavno v tem, da je zemlja v Sloveniji plitka, težka ilovnata, zlasti v višjih legah ter potrebuje mnogo dežja. Vrhutega pa je zemlja izčrpana.

Kmet v Sloveniji torej nikakor ne more konkurirati s svojim pridelkom s hrvaškim, vojvodinskim kmetom, ker se tam vrši produkcija s strojnim obratom na rodovitni zemlji. Stroški produkcije v Sloveniji so razmeroma mnogo večji, pa tudi pridelki zaostajajo za onimi v ostali žitarodni Jugoslaviji. Iz teh razlogov je jasno, da bo Slovenija podlegla prej ali slej v prodkuciji žita popolnoma konkurenci.

Produkcija krušnega žita znaša v Sloveniji 2 milijona meterskih centov, kar nikakor ne zadošča za domačo potrebo. Zato mora ta pokrajina uvažati žito, in sicer na leto 2.5 milijonov centov, to je 7000 vagonov. V splošnem lahko trdimo, da mora Slovenija uvažati polovico svojega živeža. Več ko za svojo potrebo prideluje slovenski kmet le krompirja in zelja ter lahko izvozi na leto 1600 vagonov krompirja ter 1800 vagonov zelja in nekaj sto vagonov fižola. To je pa tudi vse, kar se tiče živil. S temi dohodki od prodanega blaga plačuje davke in kupuje druge potrebščine, ki jih nima doma.

Pasivnost je torej občutna. Kmet to dobro čuti, zato je jel intenzivneje gojiti živinorejo, deloma pa pokrivajo ta deficit še precej bogati gozdi, kar pa za trajno nikakor ne more postaviti gospodarske bilance v Sloveniji na trdno podlago, ker če se bo tako zapravljalo gozde, kakor se to godi danes, bo tudi ta vir kmalu usahnil.

Živinoreja se je v Sloveniji precej dvignila. Pokrajina ima razmeroma dobre planinske pašnike. Travniki in pašniki pokrivajo okroglo 35% zemlje, na katerih se pridela na leto 12 milijonov centov sena in na njivah, ki zavzemajo, kakor smo zgoraj navedli, 2.5 milijona centov detelje. Goveda so večinoma alpske, konji pa težke norijske pasme. Prašiče rede večinoma domače pasme, ki so pomešani z angleško pasmo. Bavijo se Slovenci tudi z čebelarstvom, in sicer goje znamenito domačo (kranjsko) pasmo

V Sloveniji imamo brez Prekmurja naslednje vrste živine in živali:

konj	70,000
oslov mezgov	6,000
goved	520,000
prašičev	470,000
ovac	160,000
konj	27,000
perutnine	2,000,000
čebel	120,000

panjev.

Druga glavna postanka v narodnem gospodarstvu Slovenije je gospodarstvo. Gozdi reprezentirajo še danes jako veliko bogastvo Slovenije, ki ima zaznamovati tudi precejšen pomladek. Agrarna reforma iz leta 1848. ni razdelila med kmetiško ljudstvo vseh gozdov, ampak le toliko, kolikor ga je naš seljak takrat nujno rabil. Sedaj po vojni pa pri nas niso izvedli agrarne reforme, marveč so te dni celo odpravili ministrstvo za agrarno reformo, ki je imelo to nalogo, ne da bi jo bilo rešilo. Ostali gozdovi so l. 1848 pripadli državi, oziroma so ostali v rokah veleposestnikov.

V Sloveniji, brez Prekmurja in Julijske Benečije je 996,000 ha gozdov, od katerih je 776,000 ha gozdov zasebnih in 220,000 ha eraričnih. Ti gozdovi pokrivajo torej skoro polovico Slovenije. V gozdovju prevladuje iglasto drevje (smreka in jelka), bukovih, hrastovih in gabrovih gozdov je le 325,000 ha.

Vsi navedeni gozdovi dajejo na leto 3,128,378 kubičnih metrov lesa in sicer 1,273,407 kubičnih metrov trdega ter 1,854,971 kubičnih metrov mehkega. Za kurjavo se vporabi tega lesa 1,765,624 kubičnih metrov. Dalje donašajo gozdovi 160,000 q hrastovega in smrekovega lubja za usnarje.

Slovenija je toraj poraščena z gozdovi do 43% in od teh gozdov pripada verskemu zakladu 22%, ki jih donašajo na leto nad 1 milijon kubičnih m lesa za tehniške svrhe in nad 1 milijon za kurjavo.

Kljub navedeni produkciji, ki je aktivna procentualno le malo in samo v treh produktih (gozdarstvo, zeljarstvo, krompir), je prehranjevanje danes v tej pokrajini jako pasivno.

Prvi in najvažnejši problem Slovenije je, kako dvigniti gospodarstvo in kakšen gospodarski problem bi bil najprimernejši, da se dvigne narodno gospodarstvo toliko, da bo Slovenija prehranjevala sama sebe. Zemlja ne rodi dovolj, gospodarstvo nosi danes nekaj, toda ob prevelikl, eksploataciji utegnejo tudi ti viri usahniti.

Ostane še edino vprašanje industrializacije pokrajine in pa dvig racionelne živinoreje, za katero je tudi nekaj predpogojev danih v pokrajini.

Pa tudi vprašanje industrializacije Slovenije ima svoje težkoče. Pomisliti je treba, da se je industrija v Sloveniji pred vojno osnovala večinoma s tujim in inozemskim kapitalom. Tuji kapitalizem je uvidel, da je Slovenija za industrijo jako pripravna zemlja z naravnimi zakladi in zaradi svoje geografične lege, kjer je na razpolago delovna sila, človeška in vodna ter blizu morja. Vrhutega pa ima Slovenija tudi nekaj surovin, premog in razmeroma dobre železniške zveze. Po vojni so ostale te razmere nekoliko drugačne. Gospodarski interes se je pririnil v Srbijo, državna gospodarski politika meri na to, da koncentrira kapital, promet in trgovina v Srbiji, ter da navrne vse gospodarstvo na Solun, ki je Srbiji mnogo bolj pri roki kakor jadranska pristanišča v Primorju ali Dalmaciji. Ta gospodarska tendenca gre tako daleč, da se koncentrira v Srbiji oziroma v Belgradu kapital, da se tam živahno snuje nova industrija, dočim trpita Slovenija in Hrvatska na absolutnem pomanjkanju obratnega in investicijskega kapitala.

Gospodarsko politiko v Belgradu bi prav lahko primerjali z gospodarsko politiko Madžarske pred vojno. Nemški industrijski kapital je racionelno hotel industrializirati naše kraje, toda v Avstriji so imeli Madžari tako velik vpliv, da so to večinoma preprečili že na Dunaju, sami pa so dajali industrijcem vse ugodnosti s tem, da so jim prepuščali svet za zgradbo tovarn brezplačno in jim priznavali najmanj petletno davčno prostost. Prav po enakih metodah postopa danes belgrajski kapitalizem, ki je tam osredotočen in najmočnejši ter tudi najvplivnejši, ker dominira tudi v odločujočih političnih krogih.

Zaradi pomanjkanja gotovine so postale tudi banke manj kulantne. Stroški za bančna posojila znašajo danes 20, 30 in več odstotkov, kar, pomeni silno podražitev produkcije in seveda tudi produktov, ki ne morejo več konkurirati z inozemstvom. Naša industrija potrebuje torej cenega obratnega in investicijskega kapitala, ki ga ji odtira državna gospodarska politika s tem, da pospešuje v prvi vrsti nekako spekulativno monopolno trgovino gospodarskega centra v Belgradu, kateremu dobavlja razmeroma nizke kredite po 5 in 6%.

Iz vsega tega je razvidno, da iz teh razlogov, ki se opravičujejo v Belgradu tudi s političnimi vzroki, ni pričakovati za Slovenijo od kompetentne strani nobene pomoči za industrijo v Sloveniji. Industriji pri nas ne preostaja nič drugega, kakor samopomoč, na katero smo vobče pri nas pričeli misliti mnogo prepozno.

V čem obstoji v prvi vrsti samopomoč?

V zadružništvu. V tem oziru so pri nas klerikalci začeli s tem delom razmeroma kmalu. Nekaj takih podjetij, ki vsi dobro prospevajo imajo še tudi socijalisti. V zadružništvu se zbira z majhnimi deleži kapital. Klerikalci imajo posejane po vsej pokrajini take majhne kapitaliste deležnike, ki vsi skupaj reprezentirajo danes milijardno imetje v trgovini in industriji. To je najlepši dokaz, kaj se da z delom in zopet delom, če sestoji to delo tudi iz drobtinic, vendar le napraviti, ako se koncentrira vse te majhne gospodarske sile v eno samo silo obsežnega in zdravega zadružništva.

Zdi se nam, da je zaenkrat edina pot, ki je možna, ker so za razvoj naše industrije podani ugodni naravni predpogoji, manjka pa kapitala. Na polju industrijskega zadružništva in z modernizacijo tehnike utegne postati naša industrija, če bi izrabili denarne, tehnične in naravne vire dovolj energične prav kmalu zmožna konkurence. Ta pot, in edino ta pot je odprta tudi proletarijatu v Sloveniji, ki šteje do 80% prebivalstva in ima interes na tem, da si vsakdanji kruh zasluži.

Zlasti ima v Sloveniji lepo bodočnost stavbna, lesna in kovinarska stroka. V prvi vrsti ima odprt trg strojna industrija; dasi je po teh izdelkih veliko popraševanja, je pa vendar veliko število kovinarjev brez posla, ker industrija ne more vršiti obrata v potrebnem obsegu zaradi pomanjkanja obratnega in investicijskega kapitala. Z bančnim kapitalom industrija danes ne more delati, ker je ta kapital predrag.

Banke veljujejo industriji denar, ki se pa brani, toda industriji zahtevajo, da se zveča obtok bankovcev in fundira obratovanje. Sedanji finančni minister pa se temu upira, češ, da bi se s tem poslabšala valuta.

V pojasnilo razmer se nam je zdelo potrebno, da se osremo najprej na splošno v gospodarske razmere v Sloveniji. V prihodnjih člankih se bomo dotikali specijalnih vprašanj, ki pojasnijo položaj naše industrije ter pričajo, da je za saniranje gospodarstva v Sloveniji potrebna najintenzivnejša industrija, da so podani tudi naravni pogoji zanjo.

Deset ubitih v Atenah.

London, 10. dec. — Iz Atenj javljajo, da je bilo 10 oseb ubitih in 20 ranjenih v bitki med monarhisti in republičani. Vojaštvo je naredilo mir.

Novi zakladi v Tutovem grobu.

Luxor, Egipt, 10. dec. — Ko so Carterjevi delavci zadnjo soboto odstranili vrata velikega baldahina nad sarkofagom kralja Tutankamena, so zagledali bogato zbirko predmetov ,ki kar blišče zlata in slonove kosti. Odkrili so večje število pozlačenih žezel razne dolgosti, veliko vazo iz alabastra in mnogo drugih stvari. Pod baldahinom, ki je višnjeve in zlate barve, se nahaja drugi manjši baldahin in pod tem je morda še tretji, nakar vsekakor pride na dan krsta, v kateri leži staroegiptovski faraon že 3000 let.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Nov. 30-23) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen, vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago je za leto $6.50, pol leta $3.25.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"
2657 So. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Teršelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorišek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon, Run, Pa. John Grošelj, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Marc, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5617 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 3124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Jožko Ovsen, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca s gl. odborniki, ki delaje v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljaje na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljaje Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljaje na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Brez znanja angleškega jezika ne prideš nikamor. Spopolni si to znanje, ako ga še nimaš. Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

PRVA IN NAJVEČJA SLOVENSKA TVRDKA PRISTNIH PREKAJENIH KRANJSKIH KLOBAS V AMERIKI

katere razpošiljamo po vseh Združenih državah po 80 centov funt, ako pošljete denar z naročilom plačamo mi poštnino. Po poštnem povzetju C. O. D. plača poštnino vsak sam. Ako ljubite dobro delikateso za praznike

NAROČITE KLOBASE!!

Vsled izredno mnogih naročil, nam je bilo mogoče znižati ceno. Pošljemo od 5 funtov naprej. Pišite še danes.

JOE LESKOVAR,
610 — 14th Street, Racine, Wis.

KROMPIR NA PRODAJ!

Prve vrste beli Wisconsinski krompir na prodaj. Cena zmerna. Pripeljemo vam na dom. Pokličite na telefon ali pridite osebno na naslov: **Mary Grilec, 2641 South Crawford Ave., Chicago, Ill.** (Tel. Lawndale 7116). (Adv.)

POZOR ROJAKI.

Rojakom se naznanja da Mr. John Yaklich zadnja znana adresa GIRARD Ohio, nima pravice pobirati naročil za nobeno stvar za našo Companijo INTERNATIONAL SALES CO., 1407 Market St., Wheeling, W. Va.

POZOR!

Mr. Tony Ujčič zaradi zelo važnih stvari se prosite da se precej oglasite na spodaj omenjeni naslov. INTERNATIONAL SALES CO., 1407 Market St., Wheeling, W. Va. (Adv.)

Naznanilo in zahvala.

S tužnim srcem naznanjamo sorodnikom, znancem in prijateljem širom Amerike žalostno vest, da je nepričakovano smrt pretrgala nit življenja našemu nadvse priljubljenemu očetu

JOSEPH NOVAKU.

Bil je v starosti 62 let. Umrl je za boleznijo srčna napaka dne 11. novembra, 1923, in pogreb se je vršil po katoliškem obredu na pokopališče v Red Lodge, Mont. Bil je rojen 13. marca, 1861, v Kamniku na Gorenjskem. V Združene države je prišel leta 1892 in v mestu Red Lodge, Mont., je bil naseljen skozi 21 let. Pred osmimi meseci je umrla njegova soproga oziroma naša mati Getrude Novak za srčno bolezen. Od tedaj je pa tudi naš oče vedno žaloval in lahko se smatra to za glavni povod njegove smrti, vsled žalovanja za svojo ženo. Zahajal je na njeni grob in ji kinčal grob s svežim cvetjem oziroma prostor, ki je odbran na pokopališču. Tudi mi bomo posnemali njegovo delo in krasili s cvetjem vaš večni dom, dokler ne pridemo za vami. Prav lepo se zahvalimo društvu "Catholic Order of Foresters", C. O. F. of Red Lodge, Mont., katerega zvesti član je bil pokojni, za krasni darovan venec, ki ga je članstvo položilo na njegovo gomilo. Ravnotako se lepo zahvalimo društvu "Society of Macabees". Hvala društvu "Solnce" št. 81, S. N. P. J. za obilno vdeležbo pri pogrebu. Posebno se zahvalimo družinam: Landers, Pajnich in Fermons N. W. I., za krasne vence in sveže cvetljice. Nadalje lepa hvala rodbinam Kovach, Chiligoj, Koprivshek, Pohar, Ravnickar, Kolarich, Rom, Stampfel, Chefferin, Erznožnik, Žakely, Primozich, Iraj, Klopcich in Jakopich za krasne podarjene vence, ki so jih položili na krsto pokojnemu v zadnji prijateljski pozdrav in se vdeležili pogreba. Lepa hvala družinam Mr. in Mrs. Floherty, Mr. in Mrs. Carpenter, Mr. in Mrs. John Whalen, Mr. in Mrs James Whalen, Mr. in Mrs. Peters, Mr. in Mrs. Bowman, Mr. Pio in Miss Anna Madio, Mr. in Mrs. Metcalf, Mr. in Mrs. Willey, Mr. in Mrs. Hakala, Mr. Dorn, Mrs. Karylanin, Mr. John Obert in Family Young, za krasne podarjene vence. Še enkrat prav lepa hvala vsem za vaš trud in požrtvovalnost, ter za tolažbo v bridkih urah. Lepa hvala vsem za obilno vdeležbo pri pogrebu, s katero ste izkazali častno prijateljstvo našemu pokojnemu očetu. Tebi dragi in ljubi naš oče pa želimo, počivaj mirno, naj Ti bode lahka gruda. Solnce naj opira svoje zlate žarke na Tvojo gomilo, Tvoj spomin ostane za vedno v naših srcih. Žalujoči ostali: Mathew, Joseph Jr., John, Lewis, Edward in Julius Novak, sinovi, Rosie Novak, omožena Pajnich in Mildred Novak, hčere. Vsi v Red Lodge, Mont. V starem kraju pa Katarina Novak, sestra v Kamniku na Gorenjskem, Jugoslavija.

O koleri na Kranjskem.

Zbornik Matice Slovenske XIII. zvezek iz leta 1911.

Sestavil Franc Kobal.

(Dalje.)

Nadalje je deželna zdravstvena komisija objavila običajni pouk, tako treba v slučaju kolere ravnati, in okrožnico (Cirkulare), kako se treba vesti. V svojem "pouku" je zlasti priporočala uporabo železne galice kot najboljšega sredstva za razkuževanje gnojišč, kanalov, stranišč itd., ker je dobro vedela, da je dezinfekcija najzanesljivejše obrambno sredstvo proti koleri. Velevala je: "Vzemi 1½ funta železne galice na 1 vedro čiste vode, počakaj, da se galica dodobra razkroji in voda nasiti, potem pa polij s to tekočino vse tiste stvari, katere nameravaš dezinficirati. Dezinfekcija je popolnoma dosežena, ako politi izmečki nič več ne smrde. Za dezinfekcijo enega stranišča je treba 4—8 meric železne galice. Čim večja je njegova vsebina, tem več je je treba. Policaj počasi, in sicer prvi teden vsak dan po enkrat, naslednje tedne pa po trikrat na teden. V slučaju, da je kolera že izbruhnila ,treba bolnikove izmečke že takoj v posodi polivati z omenjeno tekočino . . ." Zanimivo je v tem vladinem "pouku", da že zatrjuje kakor dognano in občepriznano stvar, da kolere ne raznaša zrak in da neznani povzročitelj kolere v človeško telo ne pride skozi dihala, marveč skozi prebavila. Povzročitelj kolere, pravi vladni pouk, se ne skriva ne v zraku, ki ga izdihavamo, ne v izparivanjih, ki se dvigajo iz človeške kože, marveč edinole v naših otrebkih. Zato ni prav nič nevarno, občevati s kolerabolniki in jim streči, treba le, da previdno pazimo na to, da se jih ne dotikamo nezavarovani. Nevarnost, da nalezemo kolero, potemtakem ni prav nič večja nego pri drugih nalezljivih boleznih, nasprotno, še manjša je, pravi, nego pri škrlatici, ošpicah, difteriji i. t. d. Poleg kolerabolnikov so najnevarnejši razširjevalci kolere z njihovimi otrebki,onečiščeno perilo, obleka in drugi predmeti, ki so jih rabili bolniki, stranišča, v katera se izpraznjuje bolniška nesnaga, nadalje voda potokov, rek in mlak, v katero se meče nesnaga. — Vidimo, da se je vlada docela postavila na stališče sodobne vede. V svoji okrožnici je bodrila k pogumu, ker je splašenost najnevarnejši kolerin oproda, opominjala k zmernemu uživanju jedi in pijač, svarila pred prehlajenjem ,zlasti pred prepihom, spalnica mora biti topla in dobro zavarovana: če voda ni prav okusna, ji je dobro primešati vina ali pa vsaj nekoliko vinskega kisa ali nekoliko žganja. Pred vsem pa treba gledati na snago, izogibati se treba vlage, smradu in izparivanj. Kot enostavna domača varstvena sredstva je priporočala lahek čaj iz lipovega cvetja, iz melis ali kamilic ,ki ga treba piti mlačnega, in sicer po večkrat. Kakor hitro pa bi se pokazalo kaj sumljivega, je poklicati zdravnika.

Tej vrhovni c. kr. zdravstveni deželni komisiji so bile podrejene c. kr. zdravstvene okrajne komisije, ki so imele v svojem političnem okraju strogo gledati na to, da se vse zdravstvenopolicijske naredbe čim najvestneje izpolnjujejo. Zanimivo pa je, kako te okrajne komisije tožijo, da je pač lahko naredbe velevati, uveljavljati pa jih je težko, ker nedostaja potrebnih sredstev. Poleg deželne zdravstvene komisije, ki je imela svoje seje prav pogostoma, je v Ljubljani zelo pridno poslovala mestna okrajna komisija, ki jo je vsako soboto sklical župan dr. Costa.

Mesto Ljubljano je zdravstvena deželna komisija razdelila na 5 zdravstvenih distriktov in za vsak distrikt določila posebne zdravnike.

Razdelitev pa je bila ta-le:

1. distrikt: Notranje mesto. Komisija: obč. svetovalec Franc Rösman in obč. svet Blaž Vrhovec; zdravnika: dr. Schiffer, ranocelnik Andrej Gregorič. — II. Gradišče, Kapucinsko predmestje: obč. svet. Vincenc Seunig, trgovec z žitom Kalin; zdravnika: dr. Valenta, ranocelnik Mat. Finz. — III. distrikt: Poljane in Sv. Peter: dež. tajnik Ad. Hofbauer, posestnik Franc Mali; zdr. dr. Kovač, ranocelnik Rogl. — IV. Krakovo in Trnovo: obč. svet. Jos. Schwentner in Leopold Hočevar; zdr.: dr. vitez pl. Stöckl, ranocelnik Vukotić. — V. Karlovško predmestje, Kurja vas, Karolinska zemlja: obč. svet. dr. Jos. Orel, okr. predst. Fr. Šusteršič, zdravnika: dr. Coloretto, dr. Mader ml.

Teh sekcij naloga je bila, paziti na snažnost in snaženje hiš, dvorišč in ulic, na redno odstranjevanje zdravju škodljivih odpadkov iz greznic in gnojišč. Nadalje so morale nadzirati dezinficiranje in sploh gledati, da so se točno izvrševale vse varnostne naredbe, ki so zmožne, kolero zabraniti, ali pa je, če že izbruhne, omejiti. Zanimivo je tudi, da je baš to leto na dr. Bleiweisovo priporočilo mestna občina Doberletu dovolila uvedbo mrliških vozov, ne da bi se ozirala na ugovor meščanov, ki se jim je prevažanje mrličev zdelo če že ne nečuveno, pa vsaj smešno, in ne da bi se ozirala na dopis ljubljanskega knezoškofijskega ordinarijata, ki se je prečital v občinski seji dne 17. avgusta in v katerem se je imenovani cerkveni urad izrekel za to, da naj se naprava mrtvaških voz ne uvede, češ, da katoliškim meščanom ti vozovi niso po volji. "Novice" dostavljajo, da je bil ta dopis, ki ugovarja stvari, ki so jo že uvedla glavna in tudi mnoga manjša mesta vseh dežel, "z veliko nevoljo zaslišan". Ta svoj predlog je dr. Bleiweis med drugim podpiral tudi s tem, da govore za uvedbo takih voz v našt prestolici tako često porajajoče se nalezljive in epidemične bolezni.

Bleiweisov predlog je seveda prodrl in obveljal.

Potem ko je ljubljanski magistrat razpisal minuendo licitacijo za morebitno strežbo bolnikom v tukajšnji bolnici za silo, je bila Kranjska pripravljena.

Ni bilo treba dolgo čakati na kolero. Zanesli so jo iz Italije vračajoči se vojaki. Vojakov je bilo tisto leto po Kranjskem vse polno. Avgusta meseca pišejo "Novice": Iz Italije že prihajajo vojaki, ki ostanejo začasno v naši deželi menda tako dolgo, da bo mir sklenjen. V Ljubljano dobimo kakih 2600 vojakov in 250 častnikov. Tudi Kranj, Novo Mesto in Postojna z okolicami dobe po eno brigado. — Seveda jih ni bilo samo po teh krajih, ampak tudi drugod na vseh koncih, zdravih in ranjencev toliko, da je zmanjkovalo prostora. Tako n. pr. toži v "Novicah" z dne 24. sept. dopisnik iz Kranjske Gore, da so vojaki povsodi "prav tesno vkvartirani" in da se prav nič ne gleda na to, ali je posestnik, kmet ali bajtar, premožen ali reven, marveč samo na to, da se jih čim največ spravi pod streho. Po 30, 50, do 70 so jih porinili enemu gospodarju. Da se v takih tesnih razmerah nalezljive bolezni najlaglje razpasejo, niso vedeli tedaj nič manj zanesljivo nego vemo to mi. Toda sila je bila velika in odpomoči ni bilo lahko. Zato je tudi kolera ponekod tako grdo zarogovilila.

Komaj je dospel 10. c. kr. lovski bataljon (Nižjeavstrijci) v Stari Trg pri Ložu, že je izbruhnila in 25. avgusta zahtevala prvo človeško žrtev. Do 1. septembra je ugrabila celo vrsto vojakov in civilnih ljudi. Od tedaj obolelih jih je okrevalo le malo. Vrhunec je v Ložu dosegla 15. sept., ko je v enem dnevu pomorila 15 ljudi. Izprva je divjala edinole v treh vaseh, nenadoma pa je preskočila tudi drugam.

(Dalje prihodnjič.)

Izključeni priseljenci.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Mnogo ljudi, ki želijo poklicati v Ameriko kakega sorodnika ali prijatelja, se obotavlja dolgo, predno mu nasvetujejo, naj se spravi na pot, in mu pošljejo denar za vožnjo. Razlog za to je skrb, da ne bi bil dotičnik po svojem prihodu na Ellis Island vrnjen nazaj, kajti v takem slučaju bi bilo boljše, da bi se on nikoli ne bil zganil od doma. Ta skrb je zares opravičena, pa tudi ni človeka, ki bi bil v stanu odpraviti jo. Zastonj je vprašati tega ali onega, da-li je pričakovati, da bo njegov sorodnik ali prijatelj prav gotovo pripuščen v Združene države. Nikak urednik, odvetnik, duhovnik ali informacijski urad mu ne more dajati takega zagotovila, kajti edina oblast, ki je končno odgovorna za pripustitev priseljencev, je priseljeniški urad Združenih držav, in ta sme soditi le tedaj, kadar priseljenec dospe v ameriško luko. Vendarle, ako pregledamo uradne statistike, ki nam kažejo, koliko prišedših inozemcev je bilo izključenih iz tega ali onega razloga, si lažje predstavimo, kake so ovire in kako vlogo igrajo pri pripuščanju oziroma izključenju priseljencev.

Podatki za fiskalno leto 1923, ki jih je priseljeniški urad v Washingtonu nedavno objavil, kažejo, da tekom tega fiskal. leta je bilo pripuščenih 522,919 inozemcev-priseljencev in da tekom iste dobe je bilo izključenih 20,619 inozemcev, — torej manj od 4 od sto.

Seveda ta nizki odstotek ni nikaka tolažba za onih dvajsettisoč nesrečnih inozemcev, katerim ni bilo dovoljeno izkrcati se, ali koristno je, da pregledamo razloge, zakaj so bili izključeni, tako da utegnejo vsaj drugi naučiti se iz njihove žalostne izkušnje.

Največja skupina izključenih inozemcev spada pod postavko "likely to become a public charge," za kar priseljeniške oblasti rabijo kratico "L. P. C." Po naše bi se to reklo: "Utegne postati predmet javnega dobrodelstva". V to kategorijo spadajo priseljenci ,o katerih se vpravičeno sumi, da utegnejo ostati brez sredstev za vzdrževanje ,ali kateri imajo tako telesno hibo, ki utegne ovirati njihov zaslužek. Le iz tega razloga so priseljeniške oblasti izključile 8,239 inozemcev, ki so hoteli priti v Združene države, in so deportirale 1,088 inozemcev, ki so se že nahajali v Združenih državah. Ženske in otroci, ki potujejo sami, ne da bi imeli s seboj kake zaprisežene izjave (affidavit of support), s katero se kdo obvezuje skrbeti za njihovo vzdrževanje, so skoraj gotovi ,da bodo izključeni radi tega razloga. Vdova, prihajajoča k daljnemu sorodniku, ali mati ali stara mati, prihajajoča k sinu, ki nima sredstev za njeno vzdrževanje, utegnejo tudi biti izključene kot "L. P. C." Splošnega pravila za to ni ,kajti vse je odvisne od posameznega slučaja; na pr., od dveh priseljencev, ki imata isto telesno hibo, eden utegne biti pripuščen, drugi pa izključen. Pri določevanju, da-li priseljenec spada v vrsto "L. P. C.", priseljeniške oblasti vpoštevajo med drugim njegov poklic in da-li je zmožen izvrševati ga, število oseb tukaj ali v starem kraju, ki so odvisne od njegovega zaslužka, zmožnost, da najde stalno vposlenje ,znesek denarja, ki ga ima pri sebi, itd. Treba znati, da, ako je ameriški konzul v starem kraju smatral "affidavit" zadostnim za vizum, ni s tem še rečeno, da se bodo priseljeniške oblasti v Združenih državah zadovoljile z istim affidavitom. Radi tega je važno, da naj bodo te zaprisežene izjave skrbno sestavljene in naj jih podpišejo najbližji sorodniki. Dobro je tudi, ako oseba ,ki vabi priseljenca, si more poleg "affidavita" priskrbeti tudi kako priporočilo ameriškega državljana, na pr. svojega delodajalca, ki naj potrdi resničnost njegove izjave oziroma pove par dobrih besed o njem.

Radi nepismenosti je bilo izključenih 2,095 inozemcev. Priseljeniški zakon zahteva ,da priseljenec, ki je čez 16 let star, zna čitati. Zakon pravi: čitati, — ne: čitati in pisati. Priseljenec mora dokazati svojo pismenost potom malega izpita. Priseljeniški inspektor mu predloži polo papirja, na kateri je natiskan kak odstavek iz svetega pisma v materinščini priseljenca. Za nekristjane se rabi drugo čtivo. Priseljenec si sme sam izbrati, v kakem jeziku hoče čitati. Prečitati mora razumno ne manj od 30 in ne več od 40 besed. Nekatere skupine so izvzete in njim ni treba dokazati, da znajo čitati. Kdor že stanuje v Združ. državah, najsibo državljan ali inozemec, ali kdor prihaja v Združ. države in je pripustljiv ,sme poklicati oziroma privesti s seboj — tudi če ne znajo čitati — svojega očeta oziroma starega očeta, ako sta oba čez 55 let stara, nadalje brez ozira na starost: svojo ženo, mater ali staro mater, svojo neomoženo ali obvdovelo hčer; kar se tiče pismenosti, ne bo za te nikakih težkoč. Od zahteve pismenosti so izvzeti tudi oni, ki prihajajo radi verskega zatiranja v svoji domovini. Dasi je že precej časa, kar je bila vzakonjena zahteva pismenosti, vendar prihaja še vedno presenetljivo veliko število ljudi, ki jih priseljeniške oblasti morajo izključiti radi nepismenosti.

Tretji na vrsto po številu izključitev so oni, ki so označeni kot "contract labor" (pogodbeni delavci). Mnogo priseljencev ima napačno mnenje ,da je kdo le tedaj smatran kot "contract labor", ako se je vnaprej vdinjal za delo potom podpisane pogodbe. Zakon o "pogodbenih delavcih", takozvani Contract Labor Law, izrecno določa, da je treba izključiti celo one, ki so se spravili na pot, ker jim je kdo v slučajnem ustnem pogovoru ponudil delo. Kdor je v starem kraju čital oglas, nudeč delo v Ameriki, in se je pod vplivom tega oglasa odločil na pot, je ravno tako smatran za "pogodbenega delavca" kot oni, kateremu je kaka kompanija poslala denar za vožnjo. Nihče ne sme priti v Ameriko, ako mu je delo vnaprej obljubljeno. Izjema velja le za strokovne delavce, ako jih tukaj primanjkuje, ali treba posebnega dovoljenja delavskega tajnika za njihovo pripustitev, ako kdo naroča take delavce iz inozemstva. Hišne sluge in dekle so tudi izvzeti; to se pravi ,da dekleta, ki prihajajo služit v kako družino, smejo priti, dokler je kvota odprta, tudi če so se pogodile za delo pred svojim prihodom. Potem, ko je kvota izčrpana, se dovoljuje vstop le onim hišnim nastavljencem, ki prihajajo v svrho službe k družini, pri kateri so že služili v starem kraju oziroma prihajajo v spremstvu te družine. Le sluge in dekle, ki opravljajo hišno delo, spadajo v to kategorijo, ne pa pestunje, sobarice, hlapci, lakaji, itd. Tudi nekatere druge vrste "pogodbenih delavcev" so izvzete, na pr. umetniki, gledališki igralci, vseučiliščni profesorji in duhovniki.

Čez 1000 inozemcev je bilo izključenih kot spadajočih v kategorijo "L. C. D." in "D. C. D." Kratica "L. C. D." je znak za "loathsome and contagious disease" (ostudna in nalezljiva bolezen), kot so na pr. garje na glavi ali v nohtih, ušivost, trakoma na očeh ali slične bolezni. Kdor ima tako bolezen, je izključen kar avtomatično. Isto velja glede "D. C. D." t. j. "Dangerous and contagious diseases" (nevarne in nalezljive bolezni), kakršne so tuberkuloza (jetika) ali venerične bolezni. Pod poglavjem "splošne fizične nesposobnosti" je navedenih 87 inozemcev ,izključenih radi blaznosti ali božjasti, 156 radi slaboumnosti in 55 radi kroničnega alkoholizma. — Da-li priseljeniške oblasti pripustijo inozemca, ki trpi na kaki manjši telesni nesposobnosti ali na kaki večji, kot na pr. zguba enega očesa, ali dela kakega uda, nemost in gluhoba, ni mogoče določiti vnaprej pred prihodom takega priseljenca. Taka telesna nesposobnost ne izključuje inozemca sama na sebi, pač pa le tedaj, ako bi dotičnik radi iste utegnil "pasti na breme javnega dobrodelstva". Ako oblasti smatrajo, da se sme pripustiti, zahtevajo po navadi jamščino (bond), ki naj jamči proti možnosti, da dotičnik postane predmet javnega dobrodelstva. Odvisno je od parobrodnih družb ,da-li sprejmejo takega priseljenca na brod; one se s tem izpostavljajo možnosti, da bodo kaznovane z globo za to. Dostikrat niso zdravniki istega mnenja ,ali odločilna oblast so v vsakem slučaju zdravniki federalnega zdravstvenega urada, ki poslujejo na priseljeniški postaji. Radi tega se priporoča sorodnikom, naj obvestijo takega človeka, da se pred svojim odhodom da preiskati od najbolj poklicanih zdravniških avtoritet.

(Konec prihodnjič.)

Ali veš, zakaj se tvoj deček tako rad potepa z drugimi dečki in uganja razne "porednosti"? Odgovor na to in mnoge uganke v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakon biogenezije", katero dobiš pri Književni matici SNPJ.

ZA KUHANJE PIVA DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

KNJIGE

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred $1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba .Cena $2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena $1.10 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena $1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenezije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naturne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posameznika fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena $1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje.

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA,
2657-59 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

French Line

HITRA VOZNJA V JUGOSLAVIJO

NEW YORK-HAVRE

CHICAGO .... Dec. 26
LA SAVOIE .... Dec. 29
ROCHAMBEAU .... Jan. 5
PARIS .... Jan. 16
SUFFREN .... Jan. 17

Pišite pol knjižice s navodili domačemu zastopniku ali na gl. urad:—

FRENCH LINE
133 North Dearborn Street, Chicago, Ill.
19 State Street New York

Visoška kronika.

DR. IVAN TAVČAR.

(Dalje.)

"Škof plačuje, da je črn! Čemu torej godrnjate? — Torej, žitnica je odprta; kdor hoče dobiti dobrega žita, naj pride v Kaščo! Tako je! Na trgu se pa ne bo prodajalo! Tako je!"

In res so se morali podložniki in meščani udati. Le pek Feguš, ki je vlival svete hostije ter jih prodajal župnikom v obeh dolinah, je pritrjeval: "Res je, gospodje morajo živeti!" Njemu je bilo lahko govoriti: če se je podražilo žito, je podražil svoje oblate, in to za več, kot se je bilo žito podražilo.

Pri strojarju sem dobil Valentina v njegovi mali sobici. Pred njim je ležalo sveto pismo, ker druge tako velike in debele knjige ni na svetu. — Sprejel me je neprijazno, kakor je bila njegova navada. Povedal sem mu, da je oče na Visokem hudo zbolel, da kliče Trubarja in če on ve, kje je dobiti tega Trubarja.

Šinil mu je ogenj v mrtvi obraz in odgovoril je:

"Odstopi in podaj se po svojih opravilih, če jih imaš kaj v mestu! Trubar pride! Polikarp umira, ker mora človek umreti, dasi ne ve ne dneva, ne ure. Celega časa, kar je živel Adam, je bilo devetstotrideset let, in umrl je! Set je živel devetstodvanajst let, in umrl je! Enos je živel devetstopetdeset let, in umrl je! Sedaj je prišel na vrsto Polikarp in bojim se, da je njegova duša preobložena s tovori, pa kliče po božji besedi in po resničnih služabnikih te besede. Trubar pride!"

Ko sem se vrnil v gorenje mesto, je bila večina prodajalcev že odrinila. Samo najtrmoglavnejši in najrevnejši so vpili, da naj se jim vrne plačana tržina. Ta zahteva je ostala brezuspešna, ker se je nezadovoljnežem odgovorilo, da lahko prodajajo, kadar se bo grajska Kašča zaprla.

V Wohlgemuetovi gostilni me je pričakoval Jeremija Wulffing s svojo hčerjo. Tudi sinova sta že sedela pri mizi. Oče je kazal visoko zadovoljstvo, sinova pa nista bila nič kaj pri pravi volji.

Margareta mi je prihitela naproti ter mi izročila listič, na katerega — za kar sem jo bil prosil — je bila zapisala pesem, katero je pela stara mati oni večer. Brata sta takoj zaklicala, da naj pride k mizi nazaj in da naj se ne ponuja, ker je danes tržni dan za žito, ne pa za ženske.

Staremu se je podaljšal obraz, ko je videl, da ni očeta, ki bi bil moral priti, če se je hotelo kaj zapisati in podpisati.

"Kje je vendar Polikarp ostal?" je vprašal ostro. Menil je prejkone, da je oče še na trgu in da pride vsak hip za mano.

Prisedel sem k mizi in odgovoril: "Ne bo prišel!"

"Ne bo prišel?" so se začudili oče in sinovi.

Nadaljeval sem: "V postelji leži bolan in še nekaj drugega je."

Staremu je kar sapo zapiralo. Sinova pa sta stiskala pesti. Znanci pri sosednih mizah so zvijali vratove in napenjali ušesa, da bi jim ne ušla najmanjša beseda.

"Kaj je to drugo?" se je začudil Jeremija. Pri tem se je oziral proti stropu, prav kakor bi hotel poseči po brezovcu, ki mu je tičal doma za tablami.

Margareta je bila bleda in občutila je, da se stvar ne bo končala dobro. Zaroko je lahko dogovoriti, razrešiti jo je pa težko, posebno če je bila sklenjena v tako imenitni hiši, kakor je bila hiša Jeremije Wulffinga!

Zopet sem se oglasil:

"Nepričakovane reči so se pripetile in oče bi bil skoraj umrl! Očetove besede pa pravijo, da premalo ponujate in da iz dogovorjenega ne bo nič, tudi če bi obljubili več. Bog je stopil vmes in naš oče se je premislil!"

Dobro vem, da bi bil Jeremija Wulffing raje pretrpel udarec v obraz, in to pred celo družbo, ki je bila okrog njega zbana in katera je vedela, da moži hčer, nego da je moral poslušati besede mojega poročila. To poročilo je bilo za njega, ošabnega, imovitega nemškega kmeta, pekoča sramota. Še prej kot je mogel odgovoriti, sta sinova vzkipela:

"Taka sramota! Ne bomo je požrli!" In že sta po stari navadi tolkla po mizi.

Kakor plah zajec iz repe, sem se dvignil od mize in gledal, da odnesem telo iz nevarne družbe. Cela gostilna se je pridružila Wulffingovim in kričala name.

Odnesel sem svoje bojazljive pete na trg pred pivnico, kjer pa sta me že dohitela Marks in Othinrih. Klela sta, potem pa so padali udarci po meni kakor toča, da sem kar čutil, kako so mi rastle bule po glavi in drugod. Nekoliko sem se branil, vpil pa nisem, ker sta že onadva dosti kričala.

Ko smo se tako pretepali, je stal naenkrat pred nami majhen možiček ter tolkel z drobno španjolsko paličico ob tlak:

"Tu se tepo, — gvardija! — kje je gvardija? Jezus in Marija, pred mojim nosom se tepo!"

Opazil sem, da si je z roko popravljal svoj trivogelni klobuček, da bi mu ne padel z glave. Tudi sem še opazil, da je imel tanki vrat ovit z belim blagom, na prsih pa velik kup čipk, posutih s tobakom, s katerim je polnil svoj špičasti nos. Bil je baron Mändl, tedanji grajski glavar, in lahko zapišem, da se ga je bala vsa Loka.

Prejšnji glavar, katerega imena ni mogel nikdo izgovoriti (Franc Matija pl. Lampfriezhaimb zu Puerrha), je bil siten, baron Mändl, ali kakor so ga tudi imenovali, baron Flekte, je bil še sitnejši. V svoji oholosti je zahteval, da so ga morali grajski podložniki pozdravljati tako, da so se s kolenom pripognili pred njim in obenem položili roko na prsi, ter mu torej dajali čast, ki se daje samo Bogu v cerkvi.

(Dalje prihodnjič.)